

ODA TARİHİNDEN

Türkiye'de Elektronik Endüstrisinin Kuruluşu

Dr. Mustafa N. Parlar
Mühendislik Fakültesi Dekanı
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
1967-ANKARA

*Elektronik Sanayii'nin
daha örgütlü kuruluşu
yolunda çalışmalar yapan
Prof. Dr. Mustafa
PARLAR'ın, konunun
temelleri üzerine
1967'de kaleme aldığı
yazıyı kısaltarak
sunuyoruz.*

Memleketimizde elektronik sanayiinin kuruluşu, Milli Güvenlik Kurulumuzun Bakanlar Kurulu nezdinde yaptığı teşebbüs ile tekrar aktüel bir konuya haline getirilmiştir. Bu endüstri kolunda Türkiye'de yapılmış olan önemli faaliyetler var iken ve ayrıca memleketimizde son derece verimsiz bir şekilde çalışmasına ve imalat kapasitesinin daha rantabl bir şekilde işletilmesi, kullanılması gibi hal çaresi aranabilecek problemleri olmasına rağmen, mevcut bir elektronik sanayiinin yeniden kuruluşu için yapılan tartışmaları yadırgamaktayız.

Silahlı Kuvvetlerimizin, ekonomik politikamızı yönetenlerin atıl hareketlerine karşı, artan ihtiyaçların baskısı altında, elektronik endüstrisinin kuruluşu hususunda göstermiş olduğu azmi, bu konuyu tekrar ön plâna almakla kalmayacak belki de bu konuda ilk defa yapıcı bir adımın atılmasına imkan verecek ortamı sağlamış olacaktır.

Beş Yıllık Kalkınma Plânımızda da memleketimizde elektronik ve telekomünikasyon sanayiinde bir çok faaliyetlerin bulunduğu gösterilmiş ve yapılacak yatırımlarla imalat nevi ve kapasitesi bakımından önemli ekonomik gelişmelerin sağlanması plânlaştırılmıştır.

Ancak, elektronik endüstrisi denildiği vakit yalnız bir tip imalat yeri akla gelmez. Modern teknolojinin bu gün erişmiş bulunduğu seviye hemen hemen insan hayatının bütün safhalarında Elektronik Endüstrisi mamullerinin kullanılmasını mümkün ve zorunlu kılmıştır. Bir taraftan her çeşit iletişim sistemlerinde en geniş şekilde elektronik cihazlar kullanılırken diğer taraftan meselâ kimya sanayii tesislerinde olduğu gibi genel elektronik cihazlardan istifade edilmektedir. Bir memleketin sanayiinde en büyük rolü oynayan enerji dağıtım şebekelerinin elektronik cihazlar ol-

madan işletilmesi ve korunması artık düşünülmemektedir. Memleket müdafaasında elektronik cihazların almış oldukları önemli yer herkesçe bilinmektedir. Temel bilimsel araştırmalarda kullanılan elektronik cihazlar ve elektronik sistemler çağımızın ister istemez bir elektronik çağı olduğu gerçeğini en açık bir şekilde belirtmektedir. Şu halde, Türkiye'mizde elektronik endüstrisi kuruluşu düşünüldüğü vakit bunlardan hangilerinin ihtiyacının karşılanacağını düşünüyoruz veyahut lüzumlu görüyoruz gibi soruların cevaplandırılması lâzımdır. Muhtelif elektronik cihaz ve malzemesinin memleketimizde sağlam temellere dayanan ve yeterli kapasitesi olan bir endüstri kurumu tarafından imâl edilmeleri için ayrı ayrı karakter arzeden tesisler mi kurmak lâzımdır. Bu çeşitli cihazları biraz olsun tanıyanlar bilirler ki elektronik cihazların en basit imalâthanelerde dahi imâlî mümkündür ve hiç bir şekilde meselâ Petrol Kimya Sanayiinde, Metalürji Sanayiinde ve hatta elektronik cihazların imalinde kullanılan temel malzemeler direnç, şelf, kondansatör ve her türlü lambalarla, transistörlerin yapılması için gereken tesisler kadar kompleks ve pahalı değildir.

Yukarıda genel olarak belirtilen çeşitli elektronik cihaz ve sistemlerin imâlîni destekleyen kuvvetli, yapıcı ve yaratıcı bir kadronun bulunması bu tip endüstrinin kuruluşunda kâfi gelmektedir. Ekonomik bakımdan gelişmekte olan Türkiye'mizde elektronik endüstrisinin kuruluşu için çok büyük yatırımlar yapmaya lüzum yoktur. Memleket ihtiyaçlarına cevap verecek olan cihazların büyük bir kısmının yapılması iyi bir organizasyon ile çok kısa bir süre içinde sağlanabilir.

Geri kalmış bir memleket olarak elektronik sanayiinin bilhassa memleketimizin ihtiyacı olan cihazlara

öncelik tanınmak sureti ile başlatılması için yapılacak her teşebbüsünün memleket ekonomisine büyük bir kuvvet kazandıracağı aşîkârdır. Fakat Türkiye'de endüstri kurulması denince daima büyük yatırımlar düşünölmüş büyük tesislerin planlanmasına girilmiş ve hepimizin bildiği gibi verimi son derece düşük olan endüstri kollarını tesis etmek yolları rağbet görmüştür. Bu sebepten memleketimizde hemen hemen bütün endüstri tesislerinde atıl duran imâlât kapasiteleri mevcut bulunmaktadır.

Türkiye Elektronik Sanayiinin Kuruluşu:

Elektronik sanayii hizmetlerinin çağımızın ekonomik kurallarına uyarak yerine getirilmesi için Sanayi-Bakanlığı tarafından desteklenen bağımsız bir Türkiye Elektronik Endüstrisi Kurumu kurulmalıdır. Bu kurum bu günkü iktisadi devlet teşekkülleri yönetimi ile ilgili kanun ve tüzüklerden lüzum göröldüğü bütün hallerde ayrılabilmeli, bu husus kurumun imâl edeceği malzemelerin en büyük kullanıcısı olarak görölen Silâhlı Kuvvetlerimiz, P.T.T. ve T.R.T. gibi kurumların, işleyiş ve çalışma programlarında kâfi derecede söz sahibi olâbilmesi için gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır. Bu kurumun bütün sermayesinin yerli olması temin edilmeli, hiç bir şekilde yabancı sermaye iştiraki düşünölmemelidir. Fabrikasyon tekniği son derece basit olan elektronik cihazlar imâlâtında yabancı sermayenin uzun vadede milli ekonomimize çok büyük zararlar getireceğine dair inancımız kesindir. Her şeyden önce bu endüstrinin bir insan kafası, gücü üzerinde kurulduğunu hatırlamamız lâzımdır. Bu şekilde bir güç olmadan böyle bir endüstrinin yaşaması mümkün değildir. Bu araştırmacı, yaratıcı ve geliştirici güç, elektronik sanayii kurumunun bünyesinde gelişmek imkânını bulmalıdır. Böyle bir gücün meydana gelmesinde yurt içi ve dışı imkânlardan elbetteki faydalanılacaktır. Fakat bir çimento fabrikasında kullanılan imâlât metodunu veya bir çelik fabrikasında kullanılan imâlât metodlarını ücretle almak mümkünken, elektronik endüstrisinde montaj fabrikaları hariç böyle bir davranışa yer veril-

memektedir. Montaj sanayii ise gerçek anlamda memlekete yararlı olacak türde sanayii sayılmamaktadır. Memleketimizdeki tatbikat şekli ile montaj sanayiinin ekseriyetle gümrük duvarlarını aşmak gelişmiş memleketlerin gelişmekte olan memleketlere kabul ettirdikleri yeni bir tip sömürme aracından ileri gitmediği görölmektedir. Beyni dışarıda gövdesi içeride olan bir Elektronik sanayiinin memleketimize faydalı olması mümkün değildir. Türkiye'de elektronik endüstrisinin çok daha kolay kurulabileceğine ve bütün problemlerin de iyi bir teşkilâtın kurulması ile halledilebileceğine inanıyoruz. Çünkü bu sanayii kolunun gerektirdiği beyin memleketimizde fazlası ile mevcuttur. Bunların mobilize edilmesi ve bu amaçla kullanılması sağlanmalıdır. Şu halde, yazımızın başında da belirttiğimiz gibi bu endüstrinin besleyici olan kafa gücü potansiyelimizi organize etmek, Türkiye'nin ihtiyacı olan elektronik cihazların envanterini yapmak, uygun bir plân ve program dahilinde bu cihazların imâlâtını sağlamak, gereken plânları hazırlamak ve bu plânlara uyacak şekilde imâlât kapasite ve imkânlarını yaratacak çalışmalara derhak başlamak lâzımdır. Konunun Milli Güvenlik Kurulunda ele alınmış olmasını bir tesadüf olarak kabul ederek, bugün Silâhlı Kuvvetlerimiz camiasında hizmet gören bütün elektronik mühendislerinin Türkiye Elektronik Endüstrisi Kurumunda görev almalarını sağlamak ve diğer kaynaklardan da sağlanacak eleman ve imkânlarla takviye edilerek bu sanayii kolunun beyinlerinin göreve başlamaları düşünölmelidir.

Türkiye Elektronik Endüstrisi Kurumu:

Türkiye Elektronik Endüstrisi Kurumu adı ile devlet özel sermaye iştiraki ile merkezi Ankara'da olan bir endüstri kurumu tesis edilmelidir. Bu kurumun ekonomik politikası, ikisi Silâhlı Kuvvetlerimizden, biri Sanayi Bakanlığından, biri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından, biri Ulaştırma Bakanlığından ve ikiside Üniversitelerimizden seçilerek Bakanlar Kurulunca tayin edilen yedi kişilik bir heyet tarafından tesbit edilmelidir. Bu heyet, kurumun yönetimini fiilen yapacak

olan Genel Müdürü tayin edip, Genel Müdür kanalı ile kurumun politikasını yürütür. Genel Müdür Kurumun faaliyetlerini başarı ile yönetmek amacı ile öncelikle proje ve etüd şubesi, imâlât şubesi ile nihayet ve tevzi işlerini yönetecek ve imâlât şubesinin faaliyetlerini destekleyecek çalışmalar için gerekli olan mali şubeyi kurarak verilen ve beklenen sorumlulukları yerine getirir. Kurumun etüd ve proje şubesinin öncelikle teşekkül etmesi ve bu şubede görev alması zarurî görölen Silâhlı Kuvvetlerimizin yetiştirmiş olduğu elektronik yüksek mühendislerini ve diğer müesseselerden elektronik endüstrisinden bekledikleri istifadeler nisbetinde ve ihtiyaçlar arttıkça elemanlar alınması düşünölmelidir. Bu personele verilecek olan ücretler seviyesinden az olmamalı ve kurumda yapılacak olan görevlerin, bu gibi elemanların varsa mecburi hizmetlerine sayılabilmeleri sağlanmalıdır. Genel Müdürlük ve etüd ve proje şubesinin müşterek çalışmaları ile imâlât plân ve programının tesbit edilmiş cihazların imâlâtına hız verilmelidir. Müessesenin her hangi bir özel kuruluş gibi çalışmasını sağlayacak kolaylıklara sahip olması, Genel Müdür ve idare Heyetinin verilen selâhiyetlere mukabil, aynı ağırlıkla sorumluluklar almalarının kurum mevzuatına konulması düşünölmelidir. Elde edilen başarılarından, maddi ve manevi kazançlardan faydalanmaları düşünölen kurum mensuplarının başarısızlıklarından da aynı şekilde sorumlu tutulmaları ve gerekli tepkiyi görececeklerini düşöndürecek bir sistemin kurulması derpiş edilmelidir. Elektronik sanayimizin kurulması ve fiilen imâlâta geçmesi hazırlıklarının iki seneden fazla sürmemesi lâzımdır.

Devletçe yapılacak olan yardımların bu süre içerisinde cari masraflar giderlerine yardım ve hibeler şeklinde olması sağlanmalıdır. İcabettiği takdirde, Kurum kendi imâlât tesislerini kuruncaya kadar halen kurulu olan ve Silâhlı Kuvvetlerimize veya diğer iktisadi devlet teşekküllerine bağılı müesseselerden istifade edilerek imâlâtının gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Temel tesislerin daha kesin etüdlere, istatistik! ölçümler ve gerçek ihtiyaçlara dayanacak talep ve bunların artışları göz önüne alınarak yapılmalarının daha isabetli olacağı aşîkârdır.